

3. marts 2011

FOLKETINGETS
OMBUDSMAND

Inspektion af Juvelhuset den 12. oktober 2010

ENDELIG

J.nr. 2010-3444-4248/PK3

Indholdsfortegnelse

1.	Indledning	2
2.	Generelt om Juvelhuset	4
3.	Bygningsmæssige forhold	5
	3.1. Værelser	7
	3.2. Badeværelser	8
	3.3. Fællesarealer	8
	3.4. Udearealer	9
	3.5. Cykelskur	10
4.	Beboerne	11
	4.1. Funktionsniveau mv.	11
	4.2. Den psykosociale rehabilitering	13
	4.3. Medicin, læge, psykiatrisk tilsyn mv.	15
	4.4. Teamarbejde	19
	4.5. Beskæftigelse og fritid	20
	4.6. Kost	25
	4.7. Beboernes økonomiske forhold	25
	4.8. Beboernes seksuelle adfærd	26
	4.9. Beboerindflydelse og pårørendekontakt	27
	4.10. Handleplaner	29
5.	Magtanvendelse og lukkede døre	32
	5.1. Lukkede døre	32
	5.2. Magtanvendelse	32
	5.3. Om indgreb generelt	34
	5.4. Modtagne sager om magtanvendelse	35
6.	Personaleforhold – og herunder vikarer og sygdom	40
7.	Tilsynsordning	41
	7.1. Generelt	41
	7.2. Herlev Kommunes tilsyn	42
	Opfølgning	43
	Underretning	43

1. Indledning

Efter ombudsmandslovens § 7, stk. 1, omfatter ombudsmandens kompetence alle dele af den offentlige forvaltning. Efter § 18 i loven kan ombudsmanden undersøge enhver institution eller virksomhed samt ethvert tjenestested der hører under ombudsmandens virksomhed. I de almindelige bemærkninger til lovforslaget om ombudsmandsloven (lov nr. 473 af 12. juni 1996 med senere ændringer) er det forudsat at der vil ske "en vis forøgelse af inspektionsvirksomheden i forhold til det kommunale område, især af psykiatriske hospitaler og andre institutioner for mentalt handicappede".

Som et led i denne inspektionsvirksomhed foretog jeg og to af embedets øvrige medarbejdere den 12. oktober 2010 inspektion af det psykiatriske bosted Juvelhuset.

Til stede under inspektionen var Juvelhusets forstander og tre medarbejderrepræsentanter.

Inspektionen bestod af en indledende samtale med forstanderen og de tre medarbejderrepræsentanter, en samtale med to beboere sammen, en rundvisning i Juvelhuset, frokost, en samtale med en enkelt beboer og en afsluttende samtale med forstanderen alene.

Beboerne har fået et opfølgende brev på samtalerne.

Under den indledende samtale overrakte jeg forstanderen et brev hvori jeg bad om at låne Juvelhusets skriftlige materiale om Juvelhusets eventuelle indberetninger om anvendelse af magt efter det sidste kommunale tilsyn med institutionen (den 18. januar 2010, jf. tilsynsrapport 2009/10). I brevet bad jeg endvidere om Herlev Kommunes tilbagemelding i de konkrete sager. Brevet havde jeg skrevet på baggrund af – og i lyset af – oplysninger i kommunens seneste to tilsynsrapporter (2008 og 2009/10) hvorefter Juvelhuset ikke havde anvendt magt/indberettet tilfælde af anvendelse af magt forud for de to seneste tilsynsbesøg.

Under den indledende samtale anmodede jeg – efter at have modtaget mundtlige oplysninger om to tilfælde af anvendelse af magt i 2010 – om det skriftlige materiale om

Juvelhusets magtanvendelsesindberetning fra nytårsdag 2010 (en magtanvendelse som Juvelhuset oplyste om under den indledende samtale, men som ikke fremgår af Herlev Kommunes seneste tilsynsrapport). Jeg bad også om det skriftlige materiale vedrørende en magtanvendelse i maj måned 2010 (som Juvelhuset ligeledes oplyste om under den indledende samtale).

Jeg modtog materialet dagen efter inspektionen. Materialet er gennemgået nedenfor under pkt. 5.4.

Under den indledende samtale anmodede jeg ligeledes om udlevering af to handleplaner som er typiske for beboerne. Sammen med materialet om de ovenfor nævnte magtanvendelser modtog jeg herefter også kopi af to personlige udviklingsplaner der er udarbejdet efter aftale med og for to af Juvelhusets beboere.

Jeg havde forud for inspektionen modtaget forskelligt materiale fra Juvelhuset. Jeg havde endvidere gennemgået forskelligt materiale som mine medarbejdere selv havde hentet fra Juvelhusets hjemmeside og Juvelhusets intranet; intranettet havde jeg fået en særlig adgang til efter aftale med og på foranledning af Juvelhuset. Dette materiale omfatter bl.a. de ovenfor nævnte rapporter om Herlev Kommunes tilsyn med Juvelhuset henholdsvis den 26. juni 2008 og 18. januar 2010, materiale om Juvelhusets fundament/værdier mv., om Juvelhusets teamstruktur (herunder et referat af et beslutningsmøde den 12. september 2007), Juvelhusets organisationsplan, husets velkomstbrev til eventuelt interesserede/nye beboere, en oversigt over Juvelhusets faste medarbejdere og timeaflødere, en fortegnelse over medlemmerne i MED-udvalget, Juvelhusets administrative retningslinjer for administration af beboernes økonomiske midler og en plantegning over bygningen. Efter inspektionen modtog jeg desuden efter anmodning en oversigt over den månedlige økonomi for en typisk beboer i Juvelhuset og endvidere en kopi af en anmeldelse om vold fra en beboer mod en medarbejder. Anmeldelsen har Juvelhuset den 7. januar 2010 sendt til Gladsaxe Politi.

Jeg har gennemgået hele materialet, men har kun medtaget materialet i rapporten om inspektionen i det omfang de emner som jeg har taget op i rapporten, har givet anledning til det.

Jeg har heller ikke taget alle de emner med i rapporten som blev berørt under inspektionen.

Denne rapport har i en foreløbig udgave været sendt til Juvelhuset og Herlev Kommune for at myndighederne kunne få lejlighed til at komme med eventuelle yderligere bemærkninger om faktiske forhold som rapporten måtte give anledning til. Jeg har modtaget sådanne bemærkninger i brev af 17. februar 2011 fra Juvelhuset der i vidt omfang er indarbejdet i denne rapport

2. Generelt om Juvelhuset

Juvelhuset er et socialpsykiatrisk bo- og rehabiliteringstilbud for voksne sindslidende. Målgruppen er personer der lever med en sindslidelse og eftervirkningerne heraf; Juvelhusets forstander og medarbejdere understregede under den indledende samtale at det er vigtigt ikke at identificere beboerne med deres diagnose.

Juvelhuset er oprettet efter servicelovens § 108. Denne bestemmelse omfatter boformer til

”længerevarende ophold til personer, som på grund af betydelig og varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne har behov for omfattende hjælp til almindelige, daglige funktioner eller pleje, omsorg eller behandling, og som ikke kan få dækket disse behov på anden vis”.

Ifølge ”Tilbudsportalen” (Servicestyrelsen) er Juvelhuset etableret som botilbud i 1997 – umiddelbart før servicelovens ikrafttræden. (Efter servicelovens § 14, stk. 1, skal bl.a. boformer som Juvelhuset registreres på tilbudsportalen, og dette skulle ske inden den 1. april 2007, jf. servicelovens § 189, stk. 4, og § 15, stk. 2, i bekendtgørelse nr. 780/2006 om tilbudsportalen).

Juvelhuset ligger på Ametystvej i Herlev Kommune, i et villakvarter nord for Herlev Sygehus umiddelbart bag ved Byskovparken. Der er indkøbsmuligheder mv. i nærområdet.

Juvelhuset blev oprettet af det daværende Københavns Amt og blev i en periode drevet sammen med den tilsvarende institution Skovvænget i Ballerup. Juvelhuset har siden kommunalreformens ikrafttræden den 1. januar 2007 hørt under Herlev Kommune (Skovvænget blev i modsætning til Juvelhuset overtaget af Region Hovedstaden).

Juvelhuset har plads til og har 16 beboere (fordelt på to køkkener/fløje).

I begge Juvelhusets fløje er der beboere med forskellige psykiatriske lidelser. På tidspunktet for inspektionen fordelte beboerne sig aldersmæssigt mellem 35 og 58 år.

Juvelhuset har 27 fastansatte medarbejdere inkl. forstanderen. De 27 medarbejdere dækker i alt 23 årsværk. Derudover har Juvelhuset 1 medarbejder med brugerbaggrund i praktik og på årsbasis 6 social- og sundhedsassistentelever, svarende til i alt 2 årsværk, samt 2 pædagogstuderende (svarende til 1 årsværk) i praktik.

Medarbejdergruppen er tværfagligt sammensat af sygeplejersker, social- og sundhedsassistenter, pædagoger, socialpædagoger og TAP-personale. Arbejdsformen i Juvelhuset er teamarbejde.

De samlede direkte og indirekte omkostninger med at drive Juvelhuset er ifølge Tilbudsportalen knap 15 mio. kr.

3. Bygningsmæssige forhold

Juvelhuset består af en enkelt bygning. Bygningen er udformet som et H hvor de to køkkener/fløje med boliger (8 i hver side) udgør de to lodrette strenge og Juvelhusets store, fælles opholdsstue sammen med kontorer og indgangspartiet udgør den vandrette streng. Bygningen, der er opført i 1997 i ét plan uden kælder, ligger på en stor, flad grund med en del bevoksning op til skel.

Ejendommen ejes af Herlev Kommune.

Der er direkte adgang til Juvelhuset fra Ametystvej. Der er niveaufri adgang til bygningen, og Juvelhuset har således mulighed for at modtage beboere der bruger kørestol.

Juvelhuset ligger lidt inde på grunden til venstre for indkørslen. Til højre for og langs med indkørslen er der en lille aflang parkeringsplads op til skellet mod nord.

For enden af parkeringspladsen ligger Juvelhusets cykelskur, tæt på skellet mod nord. Hvis man går forbi Juvelhusets bygninger og cykelskuret, kommer man ind på en sti der fører direkte ind til Bystævneparken. Det blev under inspektionen oplyst at der daglig er gående trafik til og fra parken hen over grunden, herunder en del hundeluffere fra villakvarteret omkring Juvelhuset.

Om natten (især i weekenderne) går støjende og ofte noget berusede unge ad stien ind i Bystævneparken forbi Juvelhuset. Der er i den forbindelse undertiden tilfælde af

hærværk mod såvel bygningerne som de parkerede biler og cykler. En af de beboere som jeg under inspektionen havde samtale med, oplyste således at hun havde fået sin cykel stjålet fra cykelskuret.

Om beboernes ønske om et aflukket cykelskur, henviser jeg til pkt. 3.5 nedenfor.

Juvelhuset har som allerede nævnt 16 boliger til beboerne. 4 af boligerne består af to værelser, de resterende 12 kun af ét værelse på 16 m² (dertil kommer en lille gang foran døren ind til badeværelset). De to køkkener og den fælles dagligstue er i modsætning til boligerne relativt store rum. I dagligstuen er loftet ført til kip hvilket giver indtryk af meget plads og luft.

Alle boligerne har eget bad og toilet på knap 5 m².

Der er udefra adgang til bygningen via en lille entre/vindfang, hvor beboernes postkasser er placeret. Fra entreen kommer man ind i den fælles dagligstue hvorfra der er adgang til de to fløje hvor beboernes boliger og de to køkkener ligger.

Efter det oplyste males beboerboligerne (loft, vægge og træværk) som udgangspunkt hvert femte år; dog var der på inspektionstidspunktet økonomi til noget mere.

Juvelhuset har i brevet af 17. februar 2011 oplyst at det inden for den økonomiske ramme er muligt at male 3-4 boliger om året. Juvelhuset har dog de seneste år kunnet male 4-5 boliger om året. I 2010 blev 5 boliger malet. I 2011 er der planlagt maling af 4 boliger. Sker der imidlertid en fraflytning, bliver boligen malet uanset hvilken stand den er i. En ny beboer får således altid en nymalet bolig at flytte ind i.

Der blev under inspektionen ikke talt om hvor ofte fællesarealerne vedligeholdes med maling mv.

Jeg beder Juvelhuset om at oplyse dette.

I Herlev Kommunes tilsynsrapport 2009/10 er det anført at der ikke har været et "egentligt bygningsyn" siden Herlev Kommune overtog driften af Juvelhuset, og at det "kunne være ønskeligt" hvis der blev afholdt et sådant bygningsyn. Det er endvidere anført at det nogle steder i fællesarealerne ses at der "er slitage".

Også disse forhold beder jeg om Juvelhusets bemærkninger til.

Jeg beder endvidere Herlev Kommune om at oplyse om kommunen har gennemført et "egentlig bygningssyn" således som tilsynet har haft et ønske om og – hvis det ikke er sket – om baggrunden herfor.

3.1. Værelser

Under min rundgang besigtigede jeg en enkelt bolig (en af de 12 enrumss boliger).

Dørene til boligerne er udstyret med en almindelig lås der kan betjenes af beboeren indefra, således at den pågældende selv kan låse hvis han/hun ønsker at kunne være i fred for de andre beboere.

Der er et aflåst medicinskab i alle boligerne.

Den bolig som jeg besigtigede under inspektionen, var præget af flere års tæt tobaksrygning. Ifølge brevet af 17. februar 2011 står denne bolig "for tur" næste gang i 2012. Under rundgangen forsøgte forstanderen at indgå en aftale med den pågældende beboer om at boligen vil blive vedligeholdt med maling mv. allerede i foråret 2011.

Der var et syntetisk væg til væg-tæppe på gulvet i boligen.

Rengøring har ikke været et emne/fokuspunkt i Herlev Kommunes seneste to tilsynsrapporter. På mit spørgsmål herom under inspektionen blev det oplyst at boligerne er beboernes eget hjem, og at der skal overordentlig meget til før personalet griber ind over for den måde som beboerne vælger at holde deres bolig på. En indgriben kan dog indimellem være nødvendig. Som et eksempel nævnte forstanderen et tilfælde hvor en beboer i boligen opbevarede dyrefoder som der kom mider i, hvilket medførte at forstanderen måtte bestille et rengøringsfirma til at foretage en hovedrengøring af boligen.

Jeg går ud fra at Juvelhuset er enig i at beboernes boliger skal være i en sådan stand at beboernes værdighed sikres, og jeg foretager mig ikke noget på dette punkt. Jeg har i den forbindelse noteret mig at den bolig som jeg besigtigede under inspektionen, forsøges vedligeholdt med maling i foråret 2011 (et år før det var planlagt).

3.2. Badeværelser

Alle boligerne har som nævnt eget bad og toilet på knap 5 m². Badeværelserne er efter det oplyste ens indrettet og næsten kvadratiske.

Jeg så som nævnt kun en enkelt bolig og som følge heraf kun et badeværelse.

Der er hvide fliser på væggene, brudt af en vandret turkis flisebort (farven turkis er en af de gennemgående farver i Juvelhuset). På badeværelsesgulvet er der klinker.

Der er toilet, håndvask med spejl, en bruseniche med forhæng i et hjørne og et skab til personlige hygiejneartikler.

Det besigtigede badeværelse giver mig ikke anledning til bemærkninger.

3.3. Fællesarealer

I de to fløje er der som allerede nævnt to store fælleskøkkener med spiseplads.

I den fælles dagligstue der forbinder de to fløje med hinanden, er der ligeledes to steder et spisebord med fire stole.

Der er endvidere flere sofagrupper med tilhørende borde; den største af disse – med ni siddepladser – er rettet mod et stort fladskærmsfjernsyn. I et hjørne af dagligstuen er der to lyse træbænke med i alt seks lyse siddepuder.

Dagligstuen fremtrådte lys og imødekommende med sine hvide vægge, møblementets lyse træ og siddeflader med lysegråt eller lysebrunt uldstof.

Møblementet i fællesrummene er generelt set i en god stand. Og der er overalt en god, smagfuld og hyggelig belysning.

Der er billeder på væggene og grønne planter

.

Der var generelt set ryddeligt i fællesrummene på tidspunktet for min inspektion, og de fremtrådte med et hjemligt præg.

På inspektionstidspunktet var der ved at blive gjort rent på gangarealerne.

Jeg bemærkede ikke forhold der giver mig anledning til bemærkninger for så vidt angår rengøringsstandarden på inspektionstidspunktet.

På en af gangene (i fløjene) er der motionsfaciliteter for beboerne (og personalet) i form af en ribbe og en motionscykel. Juvelhuset har ikke noget egentligt motionsrum.

Der er også et lokale med en massagebriks (et "stillerum"), en computercafé, et mødelokale, et depotrum hvor alle Juvelhusets kolonialvarer opbevares, et vaskerum med vaskesøjle og et grovkøkken.

Juvelhusets fællesarealer giver mig ikke anledning til yderligere bemærkninger.

3.4. Udearealer

Nord for Juvelhuset er der som allerede nævnt parkeringspladsen og cykelskuret. På de øvrige tre sider af huset er der græsplæne med buske og træer. Den store have syd for huset deles i flere "rum" af to korte hække foran terrassen hvortil der er udgang fra dagligstuen.

Forskellige steder i haven er der yderligere små terrasser med borde og stole.

I haven har Juvelhuset endvidere et relativt stort drivhus, bl.a. med vindruer.

I et hjørne af den overdækkede del af terrassen foran dagligstuen er indrettet et uden-dørs "rygerum" med kurvemøbler (og tæpper). Rummet er indrettet ved at der er sat en glasplade op ud mod haven til beskyttelse for vinden. Glaspladen slutter ikke helt tæt til undersiden af taget, og der er således en naturlig cirkulation af luft i "rygerummet". Der er også en gasvarmer i rummet.

Ligeledes under tag (overdækket) er der – et andet sted i haven – et rum hvor bl.a. Juvelhusets trillebør opbevares. Ned fra loftet er der hængt en boksebold op.

Boksebolden bliver tilsyneladende kun meget sjældent brugt. Juvelhusets udearealer giver mig i øvrigt ikke anledning til bemærkninger.

Jeg henviser dog til det som jeg har anført lige nedenfor (om cykelskuret).

3.5. Cykelskur

Cykelskuret har været genstand for bemærkninger i begge de to seneste tilsynsrapporter fra Herlev Kommune.

I rapporten fra 2008 er bl.a. anført følgende herom (under afsnittet om udendørs vedligeholdelse):

”Cykelskuret er åbent og det har givet anledning til en del hærværk mod cykler (og biler). Der er et ønske om et lukket cykelskur, således at det undgås”.

I rapportens indledende (og konkluderende) afsnit er cykelskuret medtaget i boksen med tilsynets anbefalinger og vejledninger.

Også i rapporten for 2009/10 er cykelskuret medtaget i boksen med anbefalinger og vejledninger. Tilsynet har anført følgende:

”Desuden kan det anbefales stærkt, at tegningerne til projektet vedr. om- og udbygning af det eksisterende skur bliver færdiggjort, således at skuret kan blive aflåst, og derved leve op til anbefalingerne fra sidste tilsyn”.

Under inspektionen spurgte jeg til planerne om ombygning af cykelskuret. Jeg forstod at planerne gik ud på at den del af cykelskuret som allerede på nuværende tidspunkt er lukket/aflåst, skal bruges til cykler, mens den nuværende åbne – lidt større – del af cykelskuret skal lukkes af og isoleres.

Jeg forstod endvidere at der også skal isoleres mod terræn, således at der om vinteren kan holdes en temperatur i skuret på mindst 10 grader med henblik på at den isolerede del af cykelskuret dels kan anvendes til værksted, dels kan bruges til opbevaring af det (el)værktøj mv. som på inspektionstidspunktet blev opbevaret indenfor (bag den interimistiske væg i computercaféen).

Juvelhuset oplyste at Herlev Kommunes tekniske forvaltning var i gang med at udarbejde de nødvendige detailplaner om ombygningen, og at dette arbejde havde været undervejs et stykke tid.

Jeg går umiddelbart ud fra at ombygningen af cykelskuret ikke forudsætter en egentlig byggetilladelse, jf. BR 10, afsnit 1.5.

Som det fremgår ovenfor, har ombygningen af cykelskuret været planlagt i længere tid, og der er tillige tale om en plan som Juvelhuset og Herlev Kommune deler.

Det er efter min opfattelse vigtigt at ombygningen af cykelskuret nu bliver sat i værk. Hvis de nævnte tegninger på nuværende tidspunkt endnu ikke er færdige, beder jeg Herlev Kommune om at oplyse hvornår det vil kunne ske. Jeg går endvidere ud fra at arbejdet med tegningerne vil blive opprioriteret.

Jeg går også ud fra at såvel Juvelhuset som Herlev Kommune – når tegningerne foreligger – vil fremskynde arbejdet med at få cykelskuret ombygget.

4.1. Funktionsniveau mv.

Målgruppen for Juvelhuset er ifølge "Tilbudsportalen" og det øvrige skriftlige materiale borgere der lever med en sindslidelse, og som på grund af de problemer der følger af sindslidelsen, har behov for en bolig hvor der kan ydes faglig hjælp og støtte til at få hverdagslivet til at fungere og få kontrol over den pågældendes egen tilværelse.

Hovedparten af beboerne har en diagnose inden for det skizofrene spektrum. Det betyder at beboerne hele deres liv, fra de var teenagere, har fået den besked at de er kronisk syge, er nødt til at tage medicin resten af deres liv og ikke har mulighed for at arbejde og have familie, hvilket er en væsentlig grund til at beboerne har deres identitet i det at være syg. Forstanderen forklarede at det rehabiliterende arbejde der foregår i Juvelhuset, bygger på en viden om at en større del af mennesker med alvorlige sindslidelser kommer sig, og indsatsen tager derfor udgangspunkt i at skabe håb, mening, mestring og muligheder for den enkelte. Det indebærer at de mennesker som bor i Juvelhuset, ikke skal betragte sig selv som kronisk syge, men skal vide at de har muligheder for at komme sig helt eller delvist.

Juvelhuset arbejder hårdt med at få beboerne til at se på sig selv som andet end en diagnose og til at se på Juvelhuset som andet end et plejehjem. Rehabiliteringen er – i modsætning til Juvelhusets første år som institution – kommet i højsædet, og Juvelhuset arbejder for at så mange af beboerne som overhovedet muligt inden for en årrække bliver i stand til at flytte i egen bolig og modtage den nødvendige hjælp dér.

Af Herlev Kommunes tilsynsrapport 2009/10 fremgår bl.a. følgende:

”Da der er mange af beboerne, der har fået det meget bedre gennem årene, samt kender hinanden rigtig godt, er der også et ønske om et opgangsbofællesskab, det kan sikre en mere tryk udflytning fra Juvelhuset. Desuden er der også et ønske om nogle udslningslejligheder, og det er noget, lederen gerne vil arbejde videre med.”

Om dette anførte forstanderen under inspektionen at noget sådant først har kunnet komme på tale efter de seneste 5 års ændringer i Juvelhuset. Der vil dog stadig gå en (længere) årrække – måske op til 10 år – før dette realistisk set vil kunne være aktuelt.

Det er i tilsynsrapporten 2009/10 anført at det ville styrke beboerne hvis der blev lavet træningskøkkener i Juvelhuset (og at der ”ellers arbejdes på at undersøge, om det er muligt at få lavet tekøkkener i boligerne”).

Jeg forstår bemærkningerne i tilsynsrapporten på den måde at det at kunne lave mad – eventuelt med støtte fra personalet – er en væsentlig forudsætning for at en eventuel flytning til egen bolig uden for Juvelhusets meget trykke rammer kan blive en succes.

Dette er jeg enig i, og jeg beder på den baggrund Juvelhuset og Herlev Kommune om nærmere oplysninger om hvordan denne træning vil kunne finde sted, og hvilke bygningsmæssige forandringer det eventuelt vil føre med sig.

Juvelhuset oplyste under inspektionen at ingen af beboerne selv ”tager” indflydelse, og at det derfor er op til personalet at overveje på hvilke punkter personalet kan ”kaste” ansvaret fra sig – og over på beboerne.

Flere af Juvelhuets beboere er aktivt psykotiske det meste af døgnet – hver dag.

Misbrugsproblemer

Enkelte af beboerne har udover deres sindslidelse også misbrugsproblemer. Misbrugsproblemerne består især af afhængighed af alkohol. På tidspunktet for inspektionen drak to af beboerne tæt.

Juvelhuset oplyste at personalet gør meget for at hjælpe beboerne med deres misbrug. Dette sker først og fremmest ved igen og igen at fremhæve de ulemper som følger med det at drikke, og de fordele som følger af ikke at gøre det. På denne måde lykkes det tit at få beboerne til at gå ind på en antabusbehandling. I 2009 gik det sådan i 3-4 tilfælde.

Juvelhuset har samtidig stor opmærksomhed på hvordan den enkelte beboers personlige udvikling og større tro på sig selv kan flytte den pågældendes fokus væk fra de følelsesmæssige vanskeligheder og dermed også væk fra eventuelle misbrugstendenser.

Enkelte beboere har ikke det store behov for støtte i hverdagen, hvorimod andre er mere opsøgende efter støtte og vejledning. Enkelte beboere har indimellem også behov for sygepleje.

Under inspektionen blev det oplyst at mange af beboerne i perioder isolerer sig meget. Det skyldes dels beboernes psykiske habitus, men også det forhold at mange af beboerne tidligere har været indlagt i længere tid i behandlingspsykiatrien. Det er efter Juvelhusets opfattelse en opgave for personalet at yde en aktiv indsats for at modvirke at beboerne isolerer sig i deres boliger.

Mange af beboerne har boet (eller vil bo) længe i Juvelhuset – således er 10 af de nuværende 16 beboere oprindelige beboere tilbage fra indvielsen i 1997. Det er imidlertid som også nævnt visionen at de skal komme videre, jf. også Juvelhusets overordnede opgave/mission om at ”mennesker med sindslidelser får muligheder for at komme sig og skabe sig et meningsfuldt og tilfredsstillende liv, efter egne ønsker”.

4.2. Den psykosociale rehabilitering

Arbejdet med rehabiliteringen udgør med husets egen formulering som allerede nævnt Juvelhusets mission.

Det overordnede mål i rehabiliteringsindsatsen er at yde en målrettet indsats der sigter på at udvikle beboeren til at tage hånd om eget liv, således at beboeren bliver mindre afhængig af støtte og hjælp fra det offentlige. Behandlingen består overvejende i psykosocial rehabilitering (recovery). Indsatsen er tilrettelagt således at den enkelte beboer er tilknyttet et team af ”relationsmedarbejdere”. Beboeren aftaler og planlægger i samarbejde med teamet hvilken hjælp og støtte beboeren skal have i denne proces. I det daglige samarbejder alle relationsmedarbejderne med beboerne ud fra de mål-

sætninger der er aftalt mellem beboeren og kontaktpersonteamet i den personlige udviklingsplan.

Om teamarbejdet i Juvelhuset henviser jeg til pkt. 4.4 nedenfor.

Det fremgår af Juvelhusets "Støtteskema til udarbejdelse af foreløbige støtteaftaler" at der i løbet af de første 14 dage efter indflytningen skal udarbejdes et sæt foreløbige støtteaftaler på baggrund af servicelovens bestemmelser om praktisk bistand, personlig pleje og socialpædagogisk bistand mv. (§§ 83 og 85), at den kommunale sagsbehandler ligeledes i forbindelse med indflytningen, og på grundlag af de foreløbige støtteaftaler, udarbejder den første handleplan efter servicelovens § 141, og at beboeren inden for de første 3 måneder efter indflytningen sammen med sit kontaktteam udarbejder en "personlig udviklingsplan".

Rehabiliteringsarbejdet er formelt organiseret med (tilbud til den enkelte om) en række obligatoriske møder om den pågældendes individuelle rehabiliteringsproces. Der er tale om et møde benævnt "personlig udviklingsplansmøde" der skal afholdes mindst én gang årligt, om et månedligt teammøde (hvor den enkeltes mål/udviklingsplan evalueres) og om et årligt statusmøde med den kommunale sagsbehandler hvor handleplanen udarbejdes, jf. servicelovens § 141.

Under den indledende samtale bad jeg som allerede nævnt om at modtage to personlige udviklingsplaner. De to planer som jeg herefter har modtaget, vedrører to beboere med vidt forskellig baggrund – herunder forskelligt køn og kulturel baggrund.

Jeg har i det følgende – af hensyn til at udenforstående ikke skal kunne genkende beboerne – kun gengivet indholdet af de to udviklingsplaner i grove træk.

Der er i Juvelhusets personlige udviklingsplaner opstillet ønsker om ændringer i hverdagen både på langt og på kort sigt; for begge beboerne indeholder de langsigtede mål et ønske om at kunne flytte i egen bolig.

Blandt de kortsigtede mål træder ændringer i medicineringen/medicingivningen tydeligt frem i begge tilfælde.

Begge beboere har ifølge udviklingsplanen god kontakt til familien, men den ene beboer har fremsat ønske om støtte fra personalets side til at opnå yderligere kontakt med familien.

Det er i begge udviklingsplaner tydeligt at de kortsigtede mål har en klar forbindelse med, og at deres opnåelse er en forudsætning for deres fælles langsigtede mål om på et tidspunkt at kunne flytte i egen bolig.

Begge udviklingsplaner indeholder meget detaljerede oplysninger om beboerens fysiske, psykiske og sociale funktionsniveau. Også beskrivelsen af den enkeltes behov for vejledning, støtte og kompenserende hjælp er meget detaljeret og konkret beskrevet.

Planerne, der er fra foråret 2010, indeholder begge en evaluering af beboernes mål for året 2009; hvert mål for sig. Det fremgår for begge beboeres vedkommende at adskillige af de satte mål er blevet nået – helt eller delvist – men at dette dog langt fra gælder alle mål.

4.3. Medicin, læge, psykiatrisk tilsyn mv.

Alle beboerne i Juvelhuset modtager receptpligtig medicin. Beboerne betaler selv for medicinen, men modtager kronikertilskud. Juvelhuset hjælper beboerne med at søge tilskuddet.

Den medicin der er ordineret til den enkelte beboer, er pakket i doser og opbevares i et aflåst medicinskab i beboerens bolig. Medicinadministrationen foregår således hos den enkelte beboer.

Beboerne har ikke selv nøgle til deres medicinskabe.

Juvelhusets retningslinjer for medicinbehandling foreligger skriftligt. De aktuelle retningslinjer er fra juni måned 2009 og er udstedt af Juvelhusets forstander, der er uddannet sygeplejerske.

Efter retningslinjerne er medicinbehandling forbeholdt medarbejdere inden for bestemte personalegrupper, og håndteringen er endvidere forbeholdt medarbejdere som konkret/individuel har fået tildelt opgaven med at håndtere medicinen (som lægens medhjælp). Det drejer sig f.eks. om sygeplejersker og om social- og sundhedsassistenter og pædagoger der har gennemgået et godkendt medicinkursus og er blevet oplært i beboerens daglige medicin af en sygeplejerske. Det er med fed skrift slået fast i retningslinjerne at det kun er lægen der må ordinere medicin (og herunder foretage ændring i dosis) og afslutte/stoppe en behandling.

Om telefonordination fremgår det af retningslinjerne at ordinationen straks skal noteres i beboerens medicindokument af den medarbejder der modtager ordinationen (og at den pågældende endvidere har ”pligt til at sikre sig at det præcise indhold af ordinationen er forstået”). Ordinationen skal endvidere noteres – af lægen – i beboerens journal.

Det fremgår endvidere af retningslinjerne at den medarbejder som modtager den telefoniske ordination, skal bede lægen om snarest muligt at sende ordinationen skriftligt, f.eks. via telefax.

Om beboernes selvadministration fremgår det af de skriftlige retningslinjer at en sådan skal tilrettelægges i tæt samarbejde med den enkelte beboer – og på en måde der ”matcher vedkommendes ressourcer”, og at selvadministrationskompetencen skal vurderes ”via checklisten” mindst én gang årligt i forbindelse med udarbejdelse af den personlige udviklingsplan.

Det blev på forespørgsel oplyst at der på inspektionstidspunktet var én beboer der delvist selv administrerede sin medicin, og at alle beboere har mulighed for at deltage i medicinundervisningen i Juvelhuset.

Restmedicin

Om bortskaffelse af medicin – i tilfælde af overskridelse af holdbarhedsdato eller dødsfald – fremgår det af retningslinjerne at medicinen skal returneres til apoteket til destruktion. Tilsvarende gælder for medicin som beboeren ikke skal bruge mere, og morfika.

Ved optælling af medicin ved dødsfald stiller retningslinjerne krav om at dette skal ske med deltagelse af to personer – heraf skal mindst én have fået delegeret medicinsvar (jf. det anførte ovenfor):

”Medicinens navn, styrke og antal indføres i et skema, der underskrives af begge personer. Dette gælder også morfika”.

På forespørgsel blev det under den indledende samtale under inspektionen oplyst at restmedicinen afleveres på apoteket, men at Juvelhuset (vist nok) ikke modtager en kvittering.

Jeg anbefalede under inspektionen at Juvelhuset selv skriver op hvad der skal afleveres, og at Juvelhuset anmoder om apotekets kvittering for modtagelse heraf, for eksempel i form af et stempel, for at undgå tvivl om hvad der sker med restmedicinen og heraf følgende uberettigede mistanker.

Jeg har noteret mig oplysningen under den indledende samtale om at to af Juvelhusets repræsentanter på et andet tidspunkt i deres arbejdsliv har oplevet at have (sundhedsfaglige) kolleger med et medicinmisbrug, og jeg beder også på den baggrund Juvelhuset om at oplyse hvad der er sket, som følge af min anbefaling.

Psykiatrisk tilsyn

En overlæge fra Distriktpsychiatrisk Center Ballerup, der er psykiatrisk speciallæge, har ansvaret for udskrivning af medicin i Juvelhuset, og hun fører også det psykiatriske tilsyn med Juvelhusets beboere. Den psykiatriske speciallæge kommer to timer hver anden uge og gennemgår bl.a. beboernes behandlingsplaner efter et fast skema. Denne gennemgang sker sammen med en fast medarbejder (pt. en sygeplejerske) som varetager denne opgave i Juvelhuset og endvidere står for den nødvendige kommunikation med de enkelte kontaktteam.

3 til 4 gange årligt gøres der status over den enkeltes medicin.

Udgangspunktet for medicinudskrivningen er efter det oplyste Sundhedsstyrelsens vejledning fra 2007 (vejledning nr. 9763 af 28. juni 2007). Overlægen og Juvelhusets personale er opmærksom på at forbruget af benzodiazepiner bliver så lavt som overhovedet muligt.

Forstanderen oplyste under inspektionen at der for mange af beboerne gennem de senere år har været tale om en væsentlig nedgang i forbruget af medicin hvilket også skal ses i sammenhæng med beboernes udvikling i form af mere selvstændighed og større tro på sig selv, og Juvelhusets kostomlægning.

Om kosten henviser jeg til pkt. 4.6 nedenfor.

En gang årligt gennemgår beboerne en mindre helbredsundersøgelse hvor bl.a. deres kolesteroltal og blodsukkerniveau bliver målt.

I rapporten om inspektionen den 18. marts 2009 af Skovvænget er bl.a. anført følgende:

”Blandt det materiale som jeg har modtaget, er der en samarbejdsaftale mellem Psykiatrisk Center Ballerup og Ballerup Kommune (der som tidligere nævnt er handlekommune for alle beboere på Skovvænget). Det fremgår dog hverken af det eksemplar som jeg har modtaget, eller af det eksemplar der kan downloades på regionens hjemmeside, hvornår aftalen er indgået (kun at den er indgået). Af regionens hjemmeside fremgår det at der er udarbejdet tilsvarende aftaler med de andre kommuner i regionen.

Formålet med aftalen er at sikre et konstruktivt grundlag for samarbejdet mellem Ballerup Kommune og Psykiatrisk Center Ballerup så borgere med sindslidelser oplever sammenhæng, kontinuitet og medinddragelse i en helhedsorienteret indsats. Om beboere i botilbud er det bl.a. nævnt at de skal have en psykiatrisk behandling der lever op til deres behov på lige vilkår med andre borgere med sindslidelse i Region Hovedstaden.

Samarbejdet omfatter i øvrigt forhold i forbindelse med eventuel indlæggelse af beboere i botilbud.

Et bilag til aftalen (bilag 3) beskriver nærmere ambulant, psykiatrisk speciallægebehandling til beboere på regionale og kommunale botilbud. Det er udtrykkeligt nævnt at Region Hovedstadens Psykiatri har ansvaret for at yde ambulant, psykiatrisk speciallægebehandling i regionale og kommunale botilbud. Foruden ovennævnte formål er det heri nævnt at formålet også er at sikre samarbejde og koordinering mellem speciallæge i psykiatri og personalet på botilbuddene, her med særlig fokus på processer i tilknytning til medicinsk behandling. Det er videre nævnt at ambulant, psykiatrisk speciallægebehandling i botilbuddet ydes med udgangspunkt i patientens behov for behandling. Hvor ofte den enkelte beboer har behov for at blive tilset af en psykiater, kan variere afhængigt af diagnosen og tidspunktet i behandlingsforløbet. Dog bør den stabile beboer med sindslidelse ses af en psykiater mindst én gang i kvartalet.

Der er også en beskrivelse af indholdet af behandlingen der – også afhængigt af den enkelte beboers behov – bl.a. omfatter løbende stillingtagen til den medikamentelle behandling hvor der skal være medicinstatus mindst en gang om året for alle beboere der er i psykiatrisk behandling.

I forhold til personalet omfatter behandlingen bl.a. samarbejde om observation af beboerens psykiatriske tilstand og adfærd og supervision af personale om psykiatriske problemstillinger om specifikke beboere, herunder virkning og bivirkninger ved den medikamentelle behandling. Psykiateren skal skrive journalnotater der skal opbevares i beboerens mappe. Heri skal psykiateren bl.a. beskrive hvilke observationer personalet skal foretage i forhold til behandlingen, og hvornår observationerne skal finde sted. Personalet har pligt til at gøre notat om disse observationer.”

Som det indirekte fremgår af citatet fra rapporten om Skovvænget, har regionen indgået en tilsvarende aftale med Herlev Kommune. Aftalen er – ligesom aftalen med Ballerup Kommune – offentligt tilgængelig via regionens hjemmeside.

Jeg har noteret mig det der fremgår af det nævnte bilag til samarbejdsaftalen mellem Psykiatrisk Center Ballerup og Herlev Kommune, herunder at stabile beboere med sindslidelse bør tilses af en psykiater mindst en gang i kvartalet.

Mine medarbejdere og jeg fik ikke under inspektionen noteret os med hvilke intervaller de enkelte beboere bliver tilset i forbindelse med det kontinuerlige psykiatriske tilsyn, men jeg går ud fra at tilsynet foretages i overensstemmelse med den indgåede aftale – også på dette punkt.

4.4. Teamarbejde

Personalets arbejde med at rehabilitere beboerne foregår i team á 3-4 ”relationsmedarbejdere”. Den enkelte beboer får på denne måde en større sikkerhed for at der er en medarbejder fra den pågældendes kontakteam på arbejde i Juvelhuset. Det vil dog ikke altid være tilfældet.

Hvert personalemedlem deltager i to relationsteam.

Forstanderen oplyste under inspektionen af denne arbejdsform kan være svær at administrere, og at den først og fremmest er valgt fordi medarbejderne ønskede at bibeholde denne særlige arbejdsform.

Det fremgår således også af referatet fra et beslutningsmøde den 12. september 2007 om den fremtidige teamstruktur, der blev afholdt i fortsættelse af et møde den 15. august 2007, at der på det første møde var fremlagt tre forskellige forslag, og at det for-

slag der i mindst grad tog hensyn til de organisatoriske behov for forenkling, endte med at blive valgt.

Om dette forslag (forslag nr. 3) er der bl.a. anført følgende i referatet:

”3. Er det forslag som i størst grad tager hensyn til de relationelle ønsker fra beboere og kolleger og til ønsker fra evalueringen af kontaktteamordningen, hvor der klart blev givet udtryk for ønske om at bevare tilknytningen til to teams, fordi den faglige sparring og dynamik bliver bedre, når man ikke ’gror’ fast i en lille fast enhed.”

De ansvarsområder som de enkelte team tager sig af, er nedfældet på skrift (og fremgår ligeledes af Juvelhusets hjemmeside). Det drejer sig om

- ajourføring af beboerens medicinmappe
- løbende bestilling af medicin fra apoteket
- udvikling af beboerens medicinkompetence og udfyldelse (eventuelt) af skema om selvadministration (indgår som emne i den personlige udviklingsplan)
- indkaldelse/afholdelse af teammøde og udfærdigelse af mødereferat
- indkaldelse/afholdelse af handleplansmøde og udfærdigelse af handleplan
- ajourføring/revidering af handleplan og
- ajourføring af daglige retningslinjer.

4.5. Beskæftigelse og fritid

Selv om alle Juvelhusets beboere modtager højeste førtidspension, er der dog stor forskel på hvordan hverdagen ser ud for Juvelhusets beboere.

Beboerne har mulighed for beskyttet beskæftigelse i Espelunden i Ballerup, tæt på Skovvænget. Espelunden har både et gartneri og et montageværksted.

Espelunden er nærmere beskrevet i rapporten om min inspektion den 18. marts 2009 af Skovvænget. Her står der bl.a. følgende:

”Vestegnens Erhvervscenter blev dannet den 1. januar 2008 af Erhvervscenter Espelunden Syd og Brøndby Erhvervsafklaring, BEA. Erhvervscenter Espelunden Syd opstod i forbindelse med kommunalreformens ikrafttrædelse den 1. januar 2007 hvor Erhvervscenter Espelunden blev opdelt i Erhvervscenter Espelunden Nord (der hører under Gladsaxe

Kommune) og Erhvervscenter Espelunden Syd (under Brøndby Kommune). Vestegnens Erhvervscenter er en revalideringsvirksomhed der tilbyder vejlednings- og afklaringsforløb samt beskyttet beskæftigelse til kommunerne i hovedstadsområdet for ledige borgere og førtidspensionister fra 18 til 65 år.

Erhvervscenterets værksted og gartneri er blandt andet et tilbud til brugere af hovedstadsrådets socialpsykiatriske botilbud. Gartneriet er beskrevet på Brøndby Kommunes hjemmeside hvor følgende er anført:

I gartneriet er der mulighed for at arbejde både udendørs og indendørs. Udendørs råder vi over 6000 m² friland. Indendørs råder vi over tre væksthuse og en bygning med kontor, opholdsrum – vi har spisetue med køleskab og kaffemaskine, hvor den medbragte mad kan spises og vi har rygerum. Herudover er der plads til produktion.

Vi dyrker blandt andet grøntsager, stueplanter, sommerblomster, stauder til afskæring. Det gør det muligt at følge med i, hvordan de forskellige vækster vokser op, fra de bliver plantet, til de står som helt færdigudviklede. Det virker stimulerende og afstressende på mange af medarbejderne.

Vi løser desuden anlægs- og vedligeholdelsesopgaver for offentlige og private arbejdspladser og i mindre omfang for privatpersoner.

I det hele taget er det en meget rummelig arbejdsplads, hvor vi har plads til mange forskellige mennesker.

Vi synes, at der er 'højt til loftet her i Ballerup'. Hvis der skulle være behov for at arbejde alene og i fred og ro, er der også mulighed for dette.

Der er tid til hyggeligt samvær med kollegaerne, og skulle der være behov for en snak med en af de 2 værkstedsassistenter er dette bestemt også en mulighed.

Vores målsætning er at arbejde sammen som et hold, med opgaver og ansvar tilpasset den enkeltes formåen, lyst & evne.

Vi har plads til syv - ni fuldtidsansatte beskyttede beskæftigede.

Der er ansat 2 personaler.'

Der er (endnu) ikke nogen beskrivelse af værkstedet på kommunens hjemmeside. På Skovvængets hjemmeside er det nævnt at der på værkstedet bliver udført mange forskellige monterings- og pakkeopgaver der bliver til salgbare produkter. Det er videre nævnt at beboerne kan være med til at producere mindre varer til afsætning og lave vedligeholdelsesopgaver som f.eks. reparation af havemøbler, døre og vinduer efter ordre fra kunder.

Det er ligeledes på Skovvængets hjemmeside nævnt at timelønnen i værkstederne ligger mellem 13 og 51 kr., og at den normalt ikke vil påvirke pensionen. Brugerne bestemmer selv timeantallet og arbejdstiderne."

En enkelt af Juvelhusets beboere arbejder på Espelunden hver dag, mens tre andre beboere arbejder der nogle dage om ugen.

Jeg forstod under inspektionen at Espelunden udgør den eneste (daglige) arbejdsplads for Juvelhusets beboere. Jeg beder Juvelhuset om at oplyse om det er rigtigt forstået, eller om der er beboere der arbejder på andre beskyttede værksteder.

Det blev under inspektionen også nævnt at beboerne har mulighed for at benytte sig af "Flyverteamet" i Lyngby som led i ikke-beskyttet beskæftigelse.

Jeg beder Juvelhuset om at oplyse om det er rigtigt forstået og i givet fald uddybe indholdet af dette tilbud. Jeg beder i givet fald også Juvelhuset om at oplyse hvor mange af Juvelhusets beboere der benytter sig af dette tilbud.

Det blev oplyst at alle beboere endvidere har mulighed for at hjælpe til i Café Harlekin som er et beskæftigelsestilbud for sindslidende og andre med psykiske problemer der har mistet tilknytningen til arbejdsmarkedet. Caféen er en del af det kommunale Aktivitetsteams tilbud.

Det blev oplyst at en del af beboerne "kommer i caféen".

Jeg beder Juvelhuset om at oplyse hvor mange af husets beboere der gør brug af dette beskæftigelsestilbud.

Det blev under inspektionen oplyst at beboerne har mange muligheder for at få daglig motion. Det er således også i tilsynsrapporten 2009/10 anført (under kapitlet om ledelsesmæssige betragtninger) at der er

”meget fokus på motion, alt fra den daglige morgengymnastik til større projekter f.eks. deltagelse i DHL-stafet. Desuden er der svømmegrupper, styrketræning, gåture m.v.”

Det er i samme forbindelse anført at motivationen er væsentlig (og at der eksempelvis bliver givet løbesko til ihærdige beboere).

Den daglige morgengymnastik blev fremhævet fordi det ikke er personalet, men en af beboerne der normalt står for morgengymnastikken.

Jeg har noteret mig at der er mange muligheder for at beboerne får motion, men jeg har samtidig noteret mig at de to beboere som Herlev Kommunes tilsyn talte med under det sidste tilsynsbesøg (rapporten 2009/10), har anført at der er for lidt motion i Juvelhuset, og at “[d]et kan være svært at motivere sig selv”.

Det fremgår af tilsynsrapporten fra 2008 at personalets motivation af beboerne med henblik på deres deltagelse i Juvelhusets aktivitetstilbud var et af fokusområderne for tilsynet dette år. Det fremgår således af tilsynsrapporten at 3-4 beboere deltager i Juvelhusets daglige gåtur, og at 2 beboere aldrig deltager i den fælles motion.

Jeg forstod under inspektionen at disse forhold ikke har ændret sig væsentligt siden da. Hvis dette er rigtigt forstået, går jeg endvidere umiddelbart ud fra at de nævnte to beboere normalt heller ikke dyrker anden form for motion. Jeg beder Juvelhuset om oplysning herom og om størrelsen af den gruppe som normalt er med til den fælles morgengymnastik.

Et af de generelle kommunale tilbud som bl.a. Juvelhusets beboere kan benytte sig af, er IF Aktivisterne. Det fremgår da også af tilsynsrapporten fra 2008 at Juvelhuset, kort tid før tilsynet fandt sted, havde haft besøg af foreningen.

Det fremgår af IF Aktivisternes hjemmeside at foreningen udover de sportslige aktiviteter som badminton, squash, vandgymnastik og fitness, også har en række enkeltstående, mere sociale arrangementer som skøjtølb, biografur og tur til Bakken – heraf nogle med forudgående spisning.

Jeg beder også i forbindelse med IF Aktivisterne Juvelhuset om at oplyse hvor meget beboerne gør brug af tilbuddet.

Efter det oplyste har ingen af beboerne en ledsageordning efter servicelovens § 97.

Der har tidligere, forstår jeg, været arrangeret ture ud af huset i Juvelhusets bus, men det har siden af økonomiske grunde været nødvendigt at sælge bussen.

Jeg beder Juvelhuset om at oplyse om det betyder at der ikke længere arrangeres ture ud af huset.

Det fremgår af tilsynsrapporten 2008 at der blandt nogle af beboerne var et "brændende" ønske om at overvære en VM-kvalifikationskamp i fodbold.

Jeg beder Juvelhuset om at oplyse om dette ønske stadig eksisterer. Og jeg går i givet fald ud fra at det vil være muligt at opfylde (i form af en kvalifikationskamp til EM i 2012).

Tilsvarende gælder ønsket i tilsynsrapporten 2009/10 om at der sættes et basketballnet op i haven (jeg henviser til s. 7 i rapporten).

Det blev under inspektionen på forespørgsel oplyst at beboerne får tilbud om at komme på ferie, men at ikke alle får tilbud om den samme ferietur. Juvelhuset betaler for medarbejdernes deltagelse i ferier.

Juvelhuset har mulighed for (billigt) at leje sommerhus gennem Herlev Kommune, men lejer sig undertiden også ind hos Dansk Folkeferie eller lignende.

4.6. Kost

Der er ansat en ernærings- og sundhedsmedarbejder i Juvelhuset. Beboerne har selv etableret en madordning som beboerne bidrager til økonomisk og praktisk.

Juvelhuset lægger overordentlig meget vægt på at beboerne får en sund kost. Efter Juvelhusets opfattelse er dette af ganske særlig betydning for personer med psykiske lidelser. Kosten i Juvelhuset er på den baggrund i de seneste år lagt om således at der næsten udelukkende bruges økologiske varer.

I Herlev Kommunes tilsynsrapport 2009/10 er bl.a. anført følgende (rapporten s. 6):

”Vedr. kost så har Juvelhuset gennem længere tid været i gang med at få udarbejdet en rapport om kosten, dens sammensætning og hvilken betydning, det har for mennesker med psykiatriske lidelser, med andre ord, hvordan påvirker kosten psyken.

Det er et stort og grundigt arbejde, der er gået forud for rapporten, og der er meget stor interesse flere steder fra i forhold til at høre om resultaterne. Der har således været mange henvendelser fra de forskellige regioner/kommuner.

Hvis man som beboer tilmelder sig kostordningen, så er man den del af kostgruppen.”

Det blev oplyst at det brød som beboerne spiser, altid er hjemmebagt – det gælder også rugbrødet.

Den særlige måde som Juvelhuset griber kosten an på – og som har resulteret i en omfattende rapport – har vakt stor interesse blandt andre botilbud. Juvelhusets forstander har således holdt adskillige foredrag om kostens indvirkning på mennesker med psykiske lidelser.

4.7. Beboernes økonomiske forhold

Som tidligere nævnt modtager alle beboere i Juvelhuset højeste førtidspension. En enkelt af beboerne har fået udpeget en økonomisk værge; de øvrige beboere varetager selv deres økonomi.

På forespørgsel blev det oplyst at det hænder at en pårørende "blokker" en beboer for penge. Juvelhuset er indstillet på at hjælpe i en sådan situation, men kun hvis beboeren også selv er indstillet på det.

Jeg bad under inspektionen om at modtage en oversigt over en typisk beboers indtægter og udgifter. Jeg modtog herefter en sådan "beregning af rådighedsbeløb år 2010 for beboere efter boligbetaling" sammen med det øvrige materiale som Juvelhuset sendte mig med et brev af 12. oktober 2010 (samme dag som inspektionen fandt sted).

Udgiften til kost udgør efter Juvelhusets beregning ca. 2.170 kr. pr. måned. Boligbetalingen, der delvist er indkomstafhængig, vil ifølge beregningen typisk ligge på 1.863,41 kr. pr. måned for en af de 14 små boliger (hver bolig betaler for 16,3 m² fællesareal). Dertil kommer godt 600 kr. pr. måned til el og varme.

Det følger af Juvelhusets beregning at den typiske beboer har et disponibelt beløb efter betaling af skat mv., bolig, kost, el, varme, kabel-tv og rengøringsartikler på 5.840 kr. pr. måned.

Det blev på forespørgsel oplyst at Juvelhuset altid står til rådighed hvis en beboer ønsker hjælp til at få sine penge til at slå til. Hvis Juvelhusets personale kan se at en beboer bærer sig økonomisk alt for ufornuftigt ad, tager personalet selv initiativ til at yde hjælp. Det lykkes normalt altid at få lov til at hjælpe – om ikke andet så hen ad vejen – og ellers overvejes det hvad der kan være af handlemuligheder i den konkrete situation.

Jeg anbefalede under inspektionen at Juvelhuset overvejer at hjælpe beboerne med at få oprettet pensionsopsparingsordninger med henblik på at imødegå den nedgang i indtægt som de – som modtagere af højeste førtidspension – uvægerligt vil få når de når folkepensionsalderen. Jeg henviste til at folkepensionsalderen så småt nærmer sig for de ældste af Juvelhusets beboere.

Jeg beder Juvelhuset om at oplyse hvilke overvejelser Juvelhuset har gjort sig i den henseende siden inspektionen.

4.8. Beboernes seksuelle adfærd

Det blev oplyst at det hænder at der etableres kæresteforhold mellem beboerne. Personalet har ikke mulighed for at blande sig, men er opmærksom på risikoen for udnyt-

telse og krænkelser. Juvelhusets forstander anførte at det kan være et vanskeligt problem, og at problemet ikke bliver lettere af at nogle af beboerne tidligere i deres liv har været udsat for seksuelle krænkelser. Det kan på den baggrund være vanskeligt for personalet at skelne mellem om det som en beboer eventuelt fortæller, skal henføres til en aktuel episode eller i realiteten udspringer af de(n) nævnte tidligere episode(r).

Der er to vågne vagter til stede om natten så beboerne har ikke behov for at låse deres dør. Juvelhuset kan dog komme med anbefaling om at løse døren indefra som et middel til at øge tryghedsfølelsen for den enkelte beboer.

Det blev endvidere oplyst at Juvelhuset har en aftale med en seksualvejleder der kommer i huset hver anden uge; et tiltag som af personalet blev omtalt som en af Juvelhusets allerbedste ideer.

Vejlederen giver både fællesundervisning i form af flirtekurser til beboerne og undervisning af personalet om hvilken indflydelse sindslidelse generelt har på seksualiteten. Seksualvejlederen rådgiver også om hjælpemidler og yder individuel rådgivning.

Det sker også at beboerne får kæresten der kommer udefra, og beboerne har naturligvis også mulighed for at have overnattende gæster.

Jeg går ud fra at nogle af beboerne stimulerer sig selv seksuelt, og at personalet sørger for at det sker på en måde så det ikke er krænkelende over for andre beboere eller ansatte.

Jeg er bekendt med at der findes en vejledning (fra Socialministeriet, 2001) og en hjemmeside om seksualitet uanset handicap. Der er et link til vejledningen på Servicestyrelsens hjemmeside.

4.9. Beboerindflydelse og pårørendekontakt

Efter § 16 i serviceloven skal kommunen sørge for at brugerne af f.eks. et botilbud får mulighed for indflydelse på tilrettelæggelsen og udnyttelsen af tilbuddet. Det fremgår også at kommunen skal fastsætte skriftlige retningslinjer for brugerindflydelsen. I retningslinjerne beslutter kommunen hvilken form brugerindflydelsen skal have, under hensyn til tilbuddets karakter og brugernes forudsætninger.

Jeg beder Herlev Kommune om at sende mig kommunens skriftlige retningslinjer udfærdiget i henhold til servicelovens § 16.

Reglerne om brugerindflydelse er nærmere beskrevet i vejledning nr. 93 af 5. december 2006 om formål og andre generelle bestemmelser i serviceloven.

Af vejledningen fremgår bl.a. følgende af punkt 85:

”Brugerinddragelsen i tilrettelæggelsen af tilbuddene kan bidrage til at sikre, at det sociale, pædagogiske og sundhedsmæssige indhold i tilbuddene svarer til brugernes behov, og tager hensyn til borgernes ressourcer og forudsætninger.”

Det fremgår af Juvelhusets intranet at Juvelhuset lægger vægt på ”kontinuerligt arbejde med udvikling af brugerindflydelsen i tilbuddet”.

Af tilsynsrapporten fra 2008 fremgår det (under overskriften ”Beboerindflydelse”) at der havde været beboere med til forstanderens oplæg i Medborgerhuset om social rehabilitering, og til dialogseminaret om den handicappolitiske strategi. Det fremgår endvidere at medarbejderne over for tilsynet havde givet udtryk for at de ønskede at styrke beboerindflydelsen.

Som det også fremgår af pkt. 6 nedenfor, tager beboerne del i Juvelhusets ansættelsesprocedure. Spørgsmålet om beboerindflydelse blev også på anden måde kort berørt under inspektionen. Således blev det oplyst at Juvelhuset ikke har noget beboerråd/brugerråd, men holder møder med hele beboergruppen, bl.a. fordi ingen af beboerne ønsker at påtage sig ansvaret som formand for et beboerråd.

Jeg beder i fortsættelse heraf Juvelhuset om mere udførligt at redegøre for på hvilken måde beboerne yder indflydelse på tilbuddets indhold – ud over den indflydelse som de har på deres helt individuelle forhold/udvikling.

Der er ikke etableret et pårørenderåd i Juvelhuset, men det blev oplyst at der er pårørendemøde to gange om året hvor der, udover en almindelig orientering om forholdene i huset, også berøres helt generelle emner inden for psykiatrien. På sidste pårørendemøde var der undervisning i ”stemmehøring” og en orientering om forholdet mellem kost og psyke.

Det blev endvidere oplyst at pårørende deltager i teammøderne, forudsat selvfølgelig at beboerne ønsker det.

Der foretages løbende lokale og landsdækkende tilfredshedsundersøgelser, og resultatet heraf offentliggøres (nu) på regionernes hjemmesider. For så vidt angår undersøgelse af de socialpsykiatriske boformer under det daværende Københavns Amt er der en rapport fra december 2006. Juvelhuset er i denne rapport – af gode grunde – registreret sammen med Skovvænget. Af rapporten (fra 2006) fremgår det at 52 pct. af beboerne på Skovvænget/Juvelhuset samlet set havde et enestående eller godt indtryk af opholdet i boformen. Landsgennemsnittet var 64 pct. og gennemsnittet for Københavns Amt 59 pct.

I den endelige rapport om inspektionen den 18. marts 2009 af Skovvænget (rapport af 15. marts 2010) bad jeg Skovvænget om at oplyse om resultatet af denne undersøgelse gav anledning til særlige tiltag. Der er endnu ikke fulgt op på inspektionsrapporten.

Der er ikke i delrapporten om det tidligere Københavns Amt en tilsvarende opgørelse af de pårørendes indtryk af kontakten med Skovvænget/Juvelhuset, men alene en opgørelse af de pårørendes tilfredshed generelt med boformerne samlet set og fordelt på køn og alder mv.

Jeg beder Juvelhuset om nærmere oplysninger om hvordan samarbejdet med de pårørende fungerer.

4.10. Handleplaner

Det fremgår af § 141 i serviceloven at der for blandt andet den her omhandlede persongruppe skal gives tilbud om udarbejdelse af en handleplan. Bestemmelsens stk. 3 og 4 fastslår følgende om planens indhold og udarbejdelse:

”§ 141

...

Stk. 3. Handleplanen skal angive

- 1) formålet med indsatsen,
- 2) hvilken indsats der er nødvendig for at opnå formålet,
- 3) den forventede varighed af indsatsen og
- 4) andre særlige forhold vedrørende boform, beskæftigelse, personlig hjælp, behandling, hjælpemidler m.v.

Stk. 4. Handleplanen bør udarbejdes ud fra borgerens forudsætninger og så vidt muligt i samarbejde med denne.”

Baggrunden for, formålet med og det nærmere indhold af handleplanerne for sindslidende og personer med alvorlige sociale problemer er beskrevet i vejledning nr. 93 af 5. december 2006 om formål og andre generelle bestemmelser i serviceloven. Der henvises til vejledningens kapitel 18.

Følgende fremgår bl.a. af pkt. 99 i den nævnte vejledning:

”Når det gælder beboere i botilbud efter serviceloven eller almenboligloven vil der ofte være udarbejdet en pædagogisk plan/handleplan, som gælder for indsatsen i forbindelse med selve botilbuddet. En sådan pædagogisk plan kan ikke erstatte en handleplan efter servicelovens § 141, men kan evt. indgå som et delelement i handleplanen.”

Ved den revision af serviceloven der er foretaget i forbindelse med kommunalreformens ikrafttrædelse den 1. januar 2007, er det nu i alle tilfælde kommunerne der har ansvaret for tilbud om udarbejdelse af handleplaner efter servicelovens § 141. Kommunerne tager stilling til om, og i hvilket omfang, f.eks. leverandører af serviceydelser skal bidrage til udarbejdelsen af handleplaner.

Alle beboere i Juvelhuset får udarbejdet en individuel ”Personlig udviklingsplan”.

Under inspektionen modtog jeg som tidligere nævnt udviklingsplaner for to af Juvelhusets beboere.

Det fremgår af udviklingsplanerne at de samme punkter altid skal udfyldes/besvares.

Det drejer sig bl.a. om punkterne:

- Aktuel beskrivelse af beboeren
- Beboerens fremtidsønsker (både kort- og langsigtede mål)
- Hvilke mål der konkret skal arbejdes med inden for det næste år
- Pårørende, netværk, kontakt
- Tidspunkt for eventuel revision af udviklingsplanen (tidligere end ét år)
- Beskrivelse af hvem der har samarbejdet om planens udarbejdelse og hvordan
- Et afkrydsningsskema hvoraf det fremgår hvem handleplanen er drøftet med (beboer, pårørende, værge, kommune, fra botilbuddet, andre).

Til den personlige udviklingsplan er knyttet et bilag om beboerens funktionsniveau (fysisk, psykisk og socialt). Her skal behovet for hjælp til forskellige ting angives. Det drejer sig f.eks. om:

- deltagelse i husets motionstilbud
- fastholdelse af beskæftigelse uden for huset
- rengøring af egen bolig/tøjvask
- økonomi
- mindske/stop af alkoholforbrug/-misbrug
- medicinindtagelse og
- sygdomsindsigt

Hvert af disse punkter er udspecificeret i mere konkrete punkter.

Som bilag til udviklingsplanerne er, således som det også tidligere er nævnt, vedlagt (skriftlige) evalueringer af de to beboeres mål for 2009 – evalueringerne er meget detaljerede, og det er i begge tilfælde meget tydeligt angivet på hvilke punkter målene helt, eller delvist, er opfyldt, og på hvilke punkter dette ikke er tilfældet.

Evalueringen angår både de kortsigtede og de langsigtede mål, men er i sagens natur mest detaljeret hvad de kortsigtede mål angår.

Det tidligere socialministerium har i sagen om min inspektion af det socialpsykiatriske botilbud Pilekrogen udtalt at en (månedlig) kontaktpersontilbudsplan (en pædagogisk plan) sammen med en årlig plan for personlig og praktisk bistand samlet må siges at leve op til reglerne i serviceloven (§ 141) om tilbud om handleplan. Idet jeg lagde til grund at Socialministeriets udtalelse specielt relaterede sig til botilbud som Pilekrogen, og at der herved er taget særligt hensyn til de særlige forudsætninger som beboerne dette sted har, foretog jeg mig ikke mere vedrørende det forhold.

Jeg har ingen bemærkninger til de udleverede udviklingsplaner.

Jeg beder Herlev Kommune om at oplyse om kommunen også udarbejder en (overordnet) handleplan efter servicelovens § 141.

5. Magtanvendelse og lukkede døre

5.1. Lukkede døre

Der er ikke i lov om social service hjemmel til at holde alle døre aflåst på et botilbud som Juvelhuset – ud over hvad der er sædvanligt i almindelig beboelse, det vil sige låsning af døre indefra om natten (evt. dagen) for at forhindre tyveri eller besøg af uvedkommende. Det afgørende er at beboerne kan forlade botilbuddet hvis de ønsker det.

Under inspektionen blev det oplyst at yderdørene låses når alle beboere er gået i seng. Det blev endvidere oplyst at beboernes nøgler passer til hoveddøren.

Dette har jeg noteret mig.

5.2. Magtanvendelse

Serviceovens kapitel 24 om magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten giver en udtømmende opregning af hvilke tvangsmæssige foranstaltninger der lovligt kan iværksættes på det sociale område. For personer over 18 år med betydelig og varigt nedsat psykisk funktionsevne gælder bestemmelserne i § 124 ff.

Lovens § 124, stk. 1, lyder således:

”Formålet med bestemmelserne i dette afsnit er at begrænse magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten til det absolut nødvendige. Disse indgreb må aldrig erstatte omsorg, pleje og socialpædagogisk bistand.”

De følgende bestemmelser i serviceloven – §§ 125, 126 og 127 – indeholder regler om alarm- og pejlesystemer, fastholdelse og tilbageholdelse i boligen mv. Bestemmelserne har følgende indhold:

”§ 125. Kommunalbestyrelsen kan træffe afgørelse om at anvende personlige alarm- eller pejlesystemer for en person i en afgrænset periode, når

- 1) der er risiko for, at personen ved at forlade bo- eller dagtilbuddet udsætter sig selv eller andre for at lide personskade, og
- 2) forholdene i det enkelte tilfælde gør det påkrævet for at afværge denne risiko.

Stk. 2. Kommunalbestyrelsen kan træffe afgørelse om at anvende særlige døråbnere ved yderdøre for en eller flere personer i en afgrænset periode, når

- 1) der er nærliggende risiko for, at en eller flere personer ved at forlade bo- eller dagtilbuddet udsætter sig selv eller andre for at lide væsentlig personskade, og
- 2) forholdene i det enkelte tilfælde gør det absolut påkrævet for at afværge denne risiko og
- 3) lovens øvrige muligheder forgæves har været anvendt.

Stk. 3. Hvis foranstaltninger efter stk. 2 iværksættes, skal der af hensyn til beboernes frie færden opsættes en døralarm, som sikrer, at beboere, der ikke selv kan betjene den særlige døråbner, får den nødvendige hjælp hertil. Beboere, der er omfattet af foranstaltningen efter stk. 2, vil således alene kunne tilbageholdes, hvis bestemmelsen i § 127 samtidig hermed finder anvendelse.

§ 126. Kommunalbestyrelsen kan træffe afgørelse om at anvende fysisk magt i form af at fastholde en person eller føre denne til et andet opholdsrum, når

- 1) der er nærliggende risiko for, at personen udsætter sig selv eller andre for at lide væsentlig personskade, og
- 2) forholdene i det enkelte tilfælde gør det absolut påkrævet.

Stk. 2. Kommunalbestyrelsen kan undtagelsesvis for en afgrænset periode træffe afgørelse om at anvende fysisk magt i form af at fastholde en person, hvis dette må anses for en absolut nødvendighed for at udøve omsorgspligten i personlig hygiejne-situationer. Det skal samtidig gennem den faglige handlingsplan, jf. § 136, stk. 2, søges sikret, at magtanvendelse i personlig hygiejne-situationer i fremtiden kan undgås.

§ 127. Under samme betingelser som i § 125, stk. 2, kan kommunalbestyrelsen træffe afgørelse om at anvende fysisk magt i form af at fastholde en person for at forhindre denne i at forlade boligen eller for at føre denne tilbage til boligen.

Stk. 2. Kommunalbestyrelsen skal træffe afgørelse om, for hvilken periode tilbageholdelse i boligen kan anvendes, og skal løbende vurdere, om en mindre indgribende foranstaltning kan anvendes.”

Kommunens afgørelser efter bestemmelserne i §§ 125 og 127 skal – hvis de træffes mod den pågældendes vilje – forelægges det sociale nævn til godkendelse, jf. lovens § 130.

Serviceoven har med bestemmelsen i § 126 a – der er en videreførelse af den tidligere servicelovs § 126, stk. 2, – fået en selvstændig bestemmelse om fastholdelse i hygiejne-situationer. Bestemmelsen lyder således:

”§ 126 a. Kommunalbestyrelsen kan undtagelsesvis for en afgrænset periode træffe afgørelse om at anvende fysisk magt i form af at fastholde en person, hvis dette må anses for en absolut nødvendighed for at varetage omsorgspligten, jf. § 82, stk. 1, i personlig hygiejne-situationer. Det skal samtidig gennem handleplanen, jf. § 136, stk. 2, søges sikret, at magtanvendelse i personlig hygiejne-situationer i fremtiden kan undgås.”

Det fremgår af bestemmelsens forarbejder at muligheden kun kan anvendes hvis det i den konkrete situation er en absolut nødvendighed fordi hjælp til hygiejne ikke kan gennemføres uden brug af fysisk magt. Det fremgår endvidere at personalet, hvis der er truffet afgørelse om at det er tilladt at anvende fysisk magt i de pågældende situationer i en begrænset periode, bør få supervision af en socialfaglig konsulent så der udvikles og indarbejdes metoder til den faglige handlingsplan for hvordan eksempelvis hygiejnen kan gennemføres uden magtanvendelse.

Denne mulighed for magtanvendelse blev ikke nævnt under inspektionen, og jeg beder derfor Juvelhuset om at oplyse om der er eller har været sager efter denne bestemmelse.

I medfør af servicelovens §§ 108, stk. 6, og 137 har socialministeren udstedt bekendtgørelse nr. 688 af 21. juni 2010 om magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten over for voksne samt om særlige sikkerhedsforanstaltninger for voksne og modtagepligt i boformer efter serviceloven. Bekendtgørelsen trådte i kraft den 1. juli 2010 og afløste den tidligere bekendtgørelse nr. 789/2006.

I tilslutning til den tidligere bekendtgørelse er der udstedt en vejledning nr. 16 af 31. marts 2008. Den gældende vejledning er Socialministeriets vejledning nr. 54 af 21. juni 2010.

5.3. Om indgreb generelt

Det blev under inspektionen, i fortsættelse af oplysningerne i Herlev Kommunes to tilsynsrapporter, oplyst at Juvelhuset kun har ganske få episoder med magtanvendelse, og således ingen i 2008 og 2009. Det blev dog samtidig oplyst at der i 2010 – nyt-

årsdag og et tidspunkt i foråret (vist nok i maj måned 2010) – havde været to tilfælde af magtanvendelse (nærmere herom senere).

Det blev endvidere anført at det indimellem kan være svært at skelne mellem magtanvendelse og pædagogisk intervention/omsorg. Der er hver eneste uge episoder som, hvis de blev håndteret anderledes af personalet, kunne udvikle sig til tilfælde af magtanvendelse. Det ligger imidlertid personalet meget på sinde – og udgør en af grundpillerne i Juvelhusets måde at forholde sig til beboerne på – at undgå magtanvendelser, først og fremmest på grund af risikoen for at det vil kunne påvirke beboernes udvikling i en negativ retning. Det blev på forespørgsel oplyst at beboerne praktisk talt bliver ”talt ned” når episoderne opstår, og at Juvelhuset på denne måde undgår at det udvikler sig til tilfælde af magtanvendelse.

Disse relativt hyppige episoder bliver efter det oplyste noteret ned og efterfølgende gennemgået på teammøder og i forbindelse med supervision.

Jeg beder om at modtage notaterne om de seneste 5 episoder af denne karakter forud for varslingen den 3. september 2010 af inspektionen.

5.4. Modtagne sager om magtanvendelse

Som nævnt ovenfor under indledningen til rapporten bad jeg i forbindelse med inspektionen – efter at have modtaget mundtlige oplysninger om flere tilfælde af anvendelse af magt i 2010 – om det skriftlige materiale om Juvelhusets magtanvendelsesindberetning fra nytårsdag 2010 (en magtanvendelse som Juvelhuset oplyste om under den indledende samtale, og som ikke fremgår af Herlev Kommunes seneste tilsynsrapport). Jeg bad endvidere om det skriftlige materiale om en magtanvendelse fra maj måned 2010 som Juvelhuset ligeledes oplyste om under den indledende samtale.

Min anmodning omfattede også Herlev Kommunes tilbagemeldinger i de konkrete sager.

Det materiale som jeg herefter modtog (dagen efter inspektionen) omfatter to registrerings- og indberetningsskemaer: De er begge fra august måned 2010 efter ikrafttrædelsen (den 1. juli 2010) af den nye magtanvendelsesbekendtgørelse.

Om den tidsmæssige placering af de to magtanvendelser i forhold til det som blev oplyst under inspektionen, har Juvelhusets forstander i sit følgebrev af 12. oktober 2010 anført følgende:

”Jeg oplyste ved tilsynet i dag, at der har været indberettet to magtanvendelser i år, en i januar og en senere på året. Jeg skal meget beklage min læderede hukommelse. Der har været to indberetninger om magtanvendelse i år, men de er begge forekommet i august 2010.

Ved episoden i januar blev der ikke brugt magtanvendelse, men verbalt guidet. Der blev til gengæld lavet en anmeldelse til politiet ved episoden i januar og min hukommelse er muligvis blevet snydt af dette ved vores samtale i dag. For god ordens skyld vedlægger jeg i kopi, begge magtanvendelsesindberetninger og politianmeldelsen fra januar, som bilag.”

Jeg har noteret mig dette.

Det fremgår af den nævnte politianmeldelse at en af Juvelhusets beboere uden forudgående samtale/varsel gav et medlem af personalet et knytnæveslag i ansigtet, og at beboeren efterfølgende prøvede at sparke til samme medarbejder. Det fremgår endvidere at beboeren blev sendt til sin bolig af to andre medarbejdere der i mellemtiden var kommet tililende, og at dette skete ”verbalt”.

Det fremgår at episoden fandt sted den 2. januar 2010 om formiddagen, men at den først blev anmeldt til politiet ved brev af 7. januar 2010.

Jeg beder Juvelhuset om at oplyse baggrunden herfor. Jeg beder endvidere om oplysning om det senere forløb af sagen.

De to tilfælde af magtanvendelse – den 22. og 23. august 2010 – vedrører den samme beboer. Der er dels tale om fastholdelse af beboeren og om fratagelse af den hammer som beboeren slog på sit medicinskab med, dels tale om at den pågældende – gentagne gange i løbet af en periode på ca. 3 timer – blev ført til sin bolig fordi Juvelhusets medarbejdere vurderede at beboeren ikke burde være på fællesområdet.

Ved min gennemgang af de modtagne to sager om magtanvendelse har jeg ikke vurderet om anvendelsen af fysisk magt mv. har været berettiget. Ved min gennemgang af materialet har jeg i stedet undersøgt om proceduren i forhold til de gældende regler er blevet fulgt.

Registrering og indberetning

Enhver form for magtanvendelse skal registreres og indberettes til kommunalbestyrelsen eller regionsrådet i henhold til servicelovens § 136, stk. 1:

”§ 136. Optagelse i særlige botilbud efter § 129 og enhver form for magtanvendelse, herunder magtanvendelse i forbindelse med foranstaltninger efter §§ 125-128, skal registreres og indberettes af tilbuddet til kommunalbestyrelsen for de tilbud, kommunalbestyrelsen fører tilsyn med, jf. § 148a, og til regionsrådet for de tilbud, regionsrådet fører tilsyn med, jf. § 5, stk. 7. Kommunalbestyrelsen eller regionsrådet orienterer opholdskommunen, jf. § 9 i lov om retssikkerhed og administration på det sociale område, om indberetningen.”

Bestemmelsen indebærer at hver gang der iværksættes indgreb i den personlige frihed, skal indgrebet registreres og indberettes til kommunen/regionen.

Ifølge § 10 i magtanvendelsesbekendtgørelsen skal registrering efter servicelovens § 136 ske på de skemaer der er udarbejdet af Socialministeriet. Der er tale om skemaer der er udarbejdet af Servicestyrelsen (og som kan findes på styrelsens hjemmeside). Servicestyrelsen har udarbejdet nye skemaer der har skullet anvendes efter den 1. januar 2010. Skemaerne er også opdateret pr. 1. juli 2010 (ikrafttrædelsestidspunktet for den nye magtanvendelsesbekendtgørelse).

I begge tilfælde har Juvelhuset anvendt Servicestyrelsens registrerings- og indberetningsskema (skema 2) hvilket jeg tager til efterretning.

I henhold til magtanvendelsesbekendtgørelsens § 13, stk. 1, skal registreringer efter §§ 9-12 foretages af den person der har iværksat indgrebet eller foranstaltningen, eller af den person der har instruktionsbeføjelsen over for den ansatte der har iværksat indgrebet eller foranstaltningen.

Det fremgår af begge skemaer hvem der har iværksat indgrebet – i det første tilfælde blev indgrebet foretaget af en enkelt medarbejder, i det sidste tilfælde af tre medarbejdere i fællesskab (og herunder Juvelhusets forstander).

I begge tilfælde har den person der foretog indgrebet, også udfyldt magtanvendelsesskemaet (i det sidstnævnte tilfælde forstanderen).

Til orientering for Juvelhuset kan jeg oplyse at jeg i sagen om inspektion af Parkvænget efter forslag fra Glostrup Kommune har bedt Velfærdsministeriet (nu Socialministeriet) om at overveje en ændring af skemaet på dette punkt (ombudsmandens opfølgingsrapport af 5. marts 2009). Kommunens forslag var at der i skemaet indføres en rubrik hvor navnet på den der registrerer, skal skrives med blokbogstaver så både underskrift og et læseligt navn fremgår af indberetningen.

De skemaer som er anvendt til indberetning af de to magtanvendelser i august måned 2010, indeholder i pkt. 2.5 – udover navnene på den medarbejder/de medarbejdere som har været involveret i magtanvendelsen – en rubrik som skal bruges til entydigt at udpege den person der har udfyldt magtanvendelsesskemaet ("Udfylder (sæt X)").

(Jeg bemærker for fuldstændighedens skyld at ombudsmandsinstitutionen endnu ikke har fulgt (yderligere) op på sagen om Parkvænget; i form af opfølgingsrapport nr. 2).

De skemaer som Juvelhuset har udfyldt, er – i modsætning til de skemaer som jeg modtog i sagen om Parkvænget – begge udfyldt maskinelt, og der har således ikke (på grund af ulæselige underskrifter) været problemer med at se om der var identitet mellem de personer der iværksatte indgrebet, og de personer der foretog registreringen. Jeg lægger herved til grund at den medarbejder som foretog magtanvendelsen den 22. august 2010, også er den medarbejder som har udfyldt magtanvendelsesskemaet.

Jeg bemærker dog samtidig at der ikke ville have været nogen som helst tvivl om dette hvis der i skemaet i dette tilfælde (magtanvendelsen den 22. august 2010) havde været sat kryds i rubrikken til angivelse af udfylderens. Jeg henviser til at også Juvelhusets forstander kunne have udfyldt skemaet, jf. bekendtgørelsens § 13, stk. 1.

Efter min opfattelse burde rubrikken derfor have været anvendt.

Det fremgår af § 11, stk. 1, i magtanvendelsesbekendtgørelsen at registrering af foranstaltninger efter §§ 125-128 (dog ikke efter § 125, stk. 2, 1. pkt. om anvendelse af personlige alarm- og pejlesystemer i forhold til personer som ikke modsætter sig dette) skal foretages straks eller senest dagen efter at foranstaltningen er sat i værk. Det samme gælder ifølge bekendtgørelsens § 10, stk. 1, for indgreb foretaget i nødværge eller som led i nødret.

Det fremgår ikke i nogen af tilfældene hvornår skemaerne er blevet udfyldt, men da Juvelhusets forstander har underskrevet skemaerne dagen efter magtanvendelsen (magtanvendelsen den 22. august 2010), henholdsvis samme dag som magtanvendelsen fandt sted (magtanvendelsen den 23. august 2010), kan jeg konstatere at registreringen er sket i overensstemmelse med reglerne herom. (Jeg bemærker at jeg kun har modtaget en udskrift af skemaerne – dvs. uden underskrift).

Jeg har noteret mig at registreringen er foretaget i overensstemmelse med reglerne.

De autoriserede magtanvendelsesskemaer indeholder ingen rubrik der sikrer (eller søger at sikre) at det altid af det korrekt udfyldte skema vil fremgå hvornår registreringen er foretaget/skemaet er udfyldt. Det er således ikke altid – således som Juvelhusets udfyldte magtanvendelsesskemaer også viser – muligt at efterprøve om der er handlet i overensstemmelse med de bestemmelser som er nævnt lige ovenfor.

Jeg henstiller til Socialministeriet at overveje om skemaerne bør ændres på dette punkt. Jeg beder Socialministeriet om at oplyse mig om hvad min henstilling giver anledning til.

Som nævnt ovenfor fremgår det af servicelovens § 136, stk. 1, at enhver form for magtanvendelse skal indberettes til kommunalbestyrelsen eller regionsrådet.

Efter magtanvendelsesbekendtgørelsens § 11, stk. 2, skal registreringer af magtanvendelser efter §§ 125-128 i serviceloven indberettes månedligt til kommunalbestyrelsen. Efter § 10, stk. 2, i samme bekendtgørelse, skal registreringer af nødværge og nødret (og tilfælde hvor der er sket overtrædelse af reglerne) indberettes til kommunalbestyrelsen senest på 3. dagen efter magtanvendelsen.

Der er ikke blandt det materiale som jeg har modtaget, noget følgebrev fra Juvelhuset til Herlev Kommune der viser hvornår Juvelhuset har indberettet de to magtanvendelser til kommunen.

Som allerede nævnt er begge indberetningskemaer underskrevet af Juvelhusets forstander den 23. august 2010 – henholdsvis dagen efter og samme dag som magtanvendelserne fandt sted.

Jeg går umiddelbart ud fra at indberetningen om de to tilfælde er afsendt samme dag til Herlev Kommune.

Pkt. 5 i de to skemaer – der er forbeholdt kommunalbestyrelsen/regionsrådet – er naturligt nok ikke udfyldt.

Inden jeg eventuelt foretager mig mere, beder jeg Herlev Kommune om at oplyse hvornår de to magtanvendelser er blevet indberettet til kommunen.

Jeg beder endvidere Herlev Kommune om at oplyse om – og i givet fald på hvilken måde – kommunen har fulgt op over for Juvelhuset på indberetningerne.

Jeg beder desuden Juvelhuset og Herlev Kommune om at oplyse om, og i givet fald på hvilken måde, der gives tilbagemelding til beboeren eller en mulig værge/på-rørende om tilfælde af magtanvendelse og kommunens godkendelse heraf.

Endelig beder jeg om oplysning om på hvilken måde det er sket i de nævnte to tilfælde.

Det fremgår ikke – naturligt nok – af de to konkrete magtanvendelseskemaer om der er givet kopi heraf til beboerens hjem-/handlekommune. Dette er efter servicelovens § 136 en opgave for den myndighed (kommune eller regionsråd) som institutionen indberetter til.

Også dette beder jeg Herlev Kommune om at oplyse.

6. Personaleforhold – og herunder vikarer og sygdom

Det blev oplyst at der ikke er nogen stedfortræder for Juvelhusets forstander. Forholdet er omtalt i tilsynsrapporten 2009/10 hvor det i samme forbindelse er oplyst at der til gengæld er ansat en kommunikationsarbejder ”som har kompetence indenfor kommunikation både internt og eksternt”.

Jeg beder både Juvelhuset og Herlev Kommune om udtalelser om de overvejelser som jeg formoder der har været i henseende til Juvelhusets drift hvis forstanderen pga. pludselig sygdom eller af andre grunde er fraværende i længere tid.

Om sygdom blandt personalet i øvrigt oplyste Juvelhuset at Juvelhuset selv ansætter timelønnede vikarer, at Juvelhuset endvidere har mulighed for at trække på et vikarbureau hvis der opstår et akut behov herfor – navnlig i nattetimerne – og at det er de samme vikarer som vikarbureauet stiller til rådighed fra gang til gang.

Juvelhuset oplyste på forespørgsel at det generelt er rimelig nemt at få vikarer.

Om ansættelse af det faste personale oplyste Juvelhuset at eventuelle interesserede beboere er med til ansættelsessamtalerne. Det foregår på den måde at beboerne har mulighed for at gå lidt til og fra alt efter behov.

Juvelhusets forstander oplyste på forespørgsel at hun gerne ser flere ansatte med socialpædagogisk baggrund og også gerne flere mænd idet Juvelhuset har relativt mange mandlige beboere.

7. Tilsynsordning

7.1. Generelt

Efter ikrafttrædelsen den 1. januar 2007 af kommunalreformen er det samlede myndigheds-, forsynings- og finansieringsansvar nu placeret i kommunerne.

I kapitel 2 i serviceloven er kommunernes og regionernes opgaver efter loven reguleret. Kommunalbestyrelserne skal sørge for at der er de nødvendige tilbud efter serviceloven, jf. lovens § 4, stk. 1. Kommunen kan opfylde sit forsyningsansvar ved brug af egne tilbud og ved samarbejde med andre kommuner, regioner eller private tilbud, jf. lovens § 4, stk. 2.

Regionerne er leverandører af tilbud efter bl.a. servicelovens § 108, jf. lovens § 5, stk. 1, nr. 1, men kommunalbestyrelsen kan også selv etablere sådanne tilbud, jf. lovens § 5, stk. 5.

Kommunalbestyrelserne har pligt til at føre tilsyn med hvordan de kommunale opgaver løses. Tilsynet omfatter både indholdet af tilbuddene og den måde opgaverne udføres på. Dette fremgår af den sociale retssikkerhedslovs § 16.

Tilsynsforpligtelsen er uddybet i serviceloven. Af denne lovs § 5, stk. 7, fremgår det at regionsrådet skal føre tilsyn med de tilbud som regionsrådet har etableret. Det gælder dog ikke hvis en kommunalbestyrelse har indgået en generel aftale om anvendelse af tilbuddet, herunder om tilsyn. Regionsrådets tilsynsforpligtelse efter lovens § 5, stk. 7,

omfatter alene det generelle driftsorienterede (institutionelle) tilsyn, jf. også servicelovens § 148 a. Den visiterende kommune har således i alle tilfælde den personrelaterede tilsynsforpligtelse med den enkelte borger og det konkrete tilbud til denne; det vil sige også for de af kommunens borgere der bor i boformer som regionen (eller andre) driver, jf. servicelovens § 148.

Socialministeriets vejledning nr. 73 af 3. oktober 2006 om lov om retssikkerhed og administration på det sociale område, der trådte i kraft den 1. januar 2007, indeholder nærmere retningslinjer for hvordan tilsynsforpligtelsen skal gennemføres (pkt. 360-372). Det fremgår af pkt. 361 at vejledningens opregning af forskellige facetter ved tilsynsvirksomheden ikke er udtømmende.

Ifølge pkt. 362 er kernen i tilsynsforpligtelsen at myndighederne har pligt til at holde sig informeret om indhold og fremgangsmåde i tilbuddene, og til at forholde sig til denne information i forhold til opgaver, formål og gældende lov. Tilsynsopgaven har tre aspekter: kontrolaspektet, kvalitetssikringsaspektet og udviklingsaspektet. Af pkt. 363 i vejledningen fremgår det endvidere at tilsynet skal være aktivt og opsøgende.

På Danske Regioners hjemmeside findes fælles tilsynsprincipper for de regionale tilbud der er udsendt i juli 2007 med henblik på at sikre at der på landsplan gennemføres tilsyn af relativt ensartet standard. Inden for rammerne af de fælles principper skal de enkelte regionsråd tage stilling til hvordan tilsynet konkret skal planlægges og udføres.

Danske Regioner har endvidere udviklet en dansk kvalitetsmodel på det sociale område der skal være med til at sikre og dokumentere kvaliteten i den socialpædagogiske indsats. Kvalitetsmodellen er omtalt på Danske Regioners hjemmeside www.regioner.dk og på www.socialkvalitetsmodel.dk.

7.2. Herlev Kommunes tilsyn

Tilsynet føres efter det oplyste af Herlev Kommunes handicap- og psykiatrideling. Det blev endvidere oplyst at Juvelhuset, hvis der er problemer, retter henvendelse samme sted.

Det blev også oplyst at Herlev Kommune i 2009 indgik en aftale med Furesø Kommune. Efter aftalen skal tilsynet med kommunernes botilbud herefter føres af kommunerne i fællesskab (en sagsbehandler fra hver kommune).

Jeg beder Herlev Kommune om en udtalelse om hvordan kommunen fører tilsyn med kommunens botilbud – herunder om hvorledes Herlev Kommune sikrer sig at tilsynet bliver ført på en uvildig måde.

Hvis kommunen har udarbejdet en egentlig tilsynsmanual, beder jeg endvidere om kopi/et eksemplar heraf.

Hvis der ikke er udarbejdet en manual for tilsynet, eller hvis det ikke fremgår heraf, beder jeg endvidere Herlev Kommune om at oplyse hvem tilsynet refererer til.

Opfølgning

Som det fremgår af de enkelte punkter ovenfor, har jeg bedt Juvelhuset og Herlev Kommune om nærmere oplysninger mv. om forskellige forhold. Jeg beder om at oplysningerne mv. fra Juvelhuset sendes til mig gennem Herlev Kommune for at kommunen kan få lejlighed til at kommentere det som Juvelhuset anfører. Jeg har under punkt 5.4 afgivet en henstilling til Socialministeriet.

Underretning

Denne rapport sendes til Juvelhuset, Herlev Kommune, Folketingets Retsudvalg, Socialministeriet og Juvelhusets beboere og pårørende.

Lenart Frandsen
Inspektionschef